

σίμειεν ὡς στέφος εἰς τὴν καλύβην ταύτην, καὶ μικρὰς κώδων ὁμοίως μὲ τὸν κώδωνα ὃν ζωγραφοῦσιν ἐπὶ τοῦ σπηλαίου τῶν ἐρημιτῶν, ἰδοῦντο πρὸς τὰς πνοὰς τοῦ ἀνέμου. Ἡ καλύβη αὕτη ἦτο τὸ ἐπισκοπικὸν παλάτιον τοῦ ἀραβὸς ἀρχιεπισκόπου τῆς Βαλθέκ, ὅστις ἐπισκοποῦναι 12—15 χριστιανικῶν οἰκογενειῶν τοῦ ἑλληνικοῦ δόγματος, ἀφανῶν καθισταμένων ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρήμων ἐκείνων καὶ τῆς ἀγρίας φυλῆς τῶν ἀνεξαρτήτων ἀράβων τοῦ Βκά. Δὴν εἶχομεν ἰδῆ ψυχὴν ζωσαν, πληρῶν τῶν θῶων, οἵτινες διέτρεχον ἐν τῷ μέσῳ τῶν κιονοστοιχιῶν τοῦ μεγάλου ναοῦ καὶ τῶν ὄων ἐκ πορφυρᾶς μετὰξῃ λαίμων ἔχόντων χελιδονίων, ἅτινα παρὰ τὴν ἄκραν καθήμενα τοῦ ὑψώματος, ὄϊον τὴν πορυφὴν ἐσχημάτιζον αὐτοῦ. Ὁ ἐπίσκοπος μαθὼν τὴν ἀφίξιν ἡμῶν ἐκ τοῦ κράτους τοῦ πολλοῦ τῆς συνοδίας, προίβη τῆς θύρας αὐτοῦ καὶ προσῆγεγεν ἡμῖν τὴν φιλοξενίαν. Ὁ ἐπίσκοπος οὗτος εἶχε ἀργυροῦν καὶ τὸν πώγωνα καὶ τὴν κόμην, τὴν φυσιογνωμίαν σοβαρὰν ἄμα καὶ γλυκείαν, τὸν λόγον εὐγενῆ, γλυκὺν καὶ μελωδικόν, ὁμοίως δηλαδῆ ἐντελῶς πρὸς τὴν ἐν τοῖς ποιήμασι καὶ μυθιστορημασιν ἰδέαν τοῦ ἱερέως, καὶ ἦν ἄξιος πρὸ πάντων νὰ δεκνὴ τὴν μορφήν αὐτοῦ τὴν ἐκφράζουσαν εἰρήνην, καρτερίαν, καὶ ἔλεον ἐν τῇ ἐπισήμῳ ταύτῃ σκηπῇ τῶν ἐρείπιων καὶ τῆς μελέτης. Μᾶς εἰσῆγαγεν εἰς ἐνδοτέρον τινα θάλαμον ἐστρωμένον καὶ αὐτὸν ἐκ τριμμάτων ἀγαλλμάτων, τμημάτων μωσαϊκοῦ, ἀγγείων ἀρχαίων, καὶ μᾶς παρέβιδε τὸν θάλαμον τοῦ δηλ. δύο χαμηλοῦς θαλαμίσκους ἀνευ ἐπίπλων καὶ ἀνευ θυρῶν ἀπεχώρησε καὶ μᾶς ἀφίκε, κατὰ τὸ ἀνατολικὸν ἔθος, κυρίου ἀπολύτους τῆς οἰκίας του, ἐνῶ οἱ ἀραβὸς ἐνεπήγνυον εἰς τὴν γῆν πῆριξ τῆς οἰκίας πασσαλλοῦς σιδηροῦς διὰ νὰ προσεπτήσωσιν ἐκεῖ διὰ κρίκων τὰς κνήμας τῶν ἔμπων μας, ἄλλοι δὲ ἀνῆπτον πῦρ εἰς τὴν αὐλὴν διὰ νὰ προπαρασκευάσωσι πιλάριον καὶ νὰ ψήσωσι κρίθινα ψωμίαι, ἐξῆλθομεν διὰ νὰ ρίψωμεν καὶ δεύτερον βλέμμα εἰς τὰ μνημεῖα, ἅτινα μᾶς περιεκύκλουν. Οἱ μεγάλοι ναοὶ ἦσαν ἐνώπιον ἡμῶν ὡς ἀνδριάντες ἐπὶ τοῦ σῆ λιθάτου τῶν προσιβαλλεν αὐτοῦς διὰ τελευταίας ἀκτῶνος ὁ ἥλιος, ὅστις μετέβαινε βραδέως ἀπὸ σῆλην εἰς σῆλην, ὡς αἱ λάμπεις λαμπάδος, ἣν ὁ ἱερεὺς φέρει εἰς τὰ ἐνδοτάτα τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ αἱ χίλια σκιὰ τῶν στοῶν, τῶν στηλῶν, τῶν κιονοστοιχιῶν, τῶν δωμῶν, διεχόντο κνηταὶ ὑπὸ τὸ εὐρὺ λίθινον δάσος, καὶ ἀντικαθίστων βαθμηδὸν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τὰς λαμπρὰς λάμπεις τοῦ μαρμαρίου καὶ τιτανώδους λίθου.

Ἀπώτερον εἰς τὴν πεδιάδα, ἐφαίνετο ὠκεανὸς ἐρείπιων, ὃς τις δὲν ἔχανετο εἰμὴ εἰς τὸν δρίζοντα· θὰ ἔλεγε τις ὅτι ὑπῆρχον λίθινα κύματα συντριβόμενα κατὰ σκοπέλου, καὶ καλύπτοντα ἄπειρον θῖνα διὰ τῆς λευκότητος καὶ τοῦ ἀφροῦ τῶν. Οὐδὲν ὑπῆρχεν ὑπεράνω τῆς θαλάσσης ταύτης τῶν μνημάτων, καὶ ἡ ἰὺξ ἣ τις ἐπιπτεν ἐκ τοῦ στακτόχρου ἤδη ὑψους σειρᾶς ὀρέων, τὰς κατέθαιπεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὴν σκιάντης. Εμείναμεν στιγμὰς τινὰς καθήμενοι, σιωπηλοὶ καὶ συλλογισμένοι καὶ ἀφῶνοι φθρὸ τοῦ θεάματος τούτου, καὶ εἰσῆλθομεν πάλιν βραδυποροῦντες εἰς τὸν μικρὸν θάλαμον τοῦ ἐπισκόπου, φωιζόμενον ἐκ τῆς ἐστίας τῶν ἀράβων.

Καθήμενοι ἐπὶ συντριμμάτων ζωφόρων καὶ κιονοκράνων, ἅτινα ἐχρησίμευον ὡς θρονία τοῦ θαλάμου, ἐφαγομεν ταχέως τὸ λιτὸν ὀδοιπορικὸν δεῖπνον, καὶ διετριψάμεν στιγμὰς τινὰς συνομιλοῦντες, πρὸ τοῦ ὕπνου, περὶ ἐκείνου ὅπερ ἐπλήρη τὸν νοῦν ἡμῶν. Ἡ ἐστία ἐσβέννυτο, ἀλλ' ἡ σελήνη ἐπέταλλε πλησιαιφῆς καὶ λαμπρὰ εἰς τὸν καθαρὸν οὐρανόν, καὶ διερχομένη διὰ μέσου ὀδοντώσεων μεγάλου τείχους ἐκ λευκῶν λίθων καὶ τῶν ὀδοντώσεων ἀραβουργοῦς παραθύρου, αἵτινες περιώριζον τὴν αὐλὴν ἐκ μέρους τῆς ἐρήμου, ἐφωιζε τὸν περιβόλον διὰ λάμπειας ἀνανακλωμένης λαμπρῶς ἐπὶ ὄλων τῶν ἐκεῖ λίθων. Ἡ σιωπὴ καὶ ὁ ῥεμβασμὸς μᾶς ἐκυρίευσαν· ὅτι, ἐσκεπτόμεθα κατὰ τὴν ὄραν ἐκείνην, ἐν ἐκείνῃ τῇ θέσει, τοσοῦτον μακρὰν τοῦ ζῶντος κόσμου, εἰς τὸν κόσμον ἐκείνον τὸν νεκρὸν, ἐνώπιον τοσοῦτων ἀφῶνων μαρτύρων παρελθόντος ἀγνώστου, καὶ ἀνατρεπτικοῦ μὲν τῶν ἡμετέρων μικρῶν περὶ ἱστορίας θεωριῶν, ταρακτικοῦ δὲ τοῦ νοῦς τοῦ ἡμετέρου καὶ τῆς καρδίας, τῶν συστημάτων, τῶν ἰδίων μας, καὶ, ἀλλοίμονον! ἴσως καὶ τῶν ἀναμνήσεων μας καὶ τῶν ἀτομικῶν αἰσθημάτων μας, μόνος ὁ θεὸς τὸ γινώσκει, ἢ ἀνθρωπίνην γλώσσα εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ ἐκφράσῃ· ἢ γλώσσά μας θὰ ἐφοβῆτο μὴ μιάνῃ τὴν ἐπιστημότητα τῆς ὄρας ἐκείνης, τοῦ ἀστρου ἐκείνου καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν συλλογισμῶν μας! Ἐσιωπῶμεν. Πάραυτα, ὡς γλυκὺ καὶ ἐρωτικὸν παράπονον, ὡς τις σοβαρὸς καὶ ὑπὸ τοῦ πάθους μελωδοῦμενος ψιθυρισμὸς, ἐξῆλθε τῶν μνημείων, ὀπίσω τοῦ μεγάλου ἐκείνου τείχους τοῦ ἔχοντος ἐπικειμένους ὀχυράτους θόλους ἀραβουργεῖς, οὔτινος ἢ στέγη μᾶς ἐφαίνετο καταπεπτώκωια. Ὁ ὑπόκωφος οὗτος καὶ συγκεχυμένος ψιθυρισμὸς ἐξωγκώθη, ἐξετάθη πρὸς μῆκος, ἐνετάθη ἰσχυρότερος καὶ ὑψηλότερος καὶ διεκρίναμεν ἄμα, ὅπερ ἐφαλλομεν φωναῖι ποικιλία χροστοατούντων, ἄμα μονότονον, μελαγχολικὸν καὶ τρυπρόν, ὑψούμενον, ταπεινούμενον, διὲ μὲν ἐκπνέον, ὀτέ δὲ ἀναγεννώμενον καὶ ἀνταποκρινόμενον πρὸς ἑαυτό. Τὸ ἄσμα τοῦτο ἦτο ὁ ἐσπερινός, ὃν ὁ ἀραψ ἐπίσκοπος ἐφαλλε μετὰ τοῦ ποιμνίου του ἐντός τοῦ κατακρημισμένου περιβόλου ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχεν ἡ ἐκκλησία του, ἣτις πρότερον ἦτο σωρεία μνημείων συναρμοσθέντων εἰς οἰκοδομὴν ὑπὸ φυλῆς τινος ἀράβων εἰδωλοατρῶν. Τίποτε δὲν μᾶς εἶχε προπαρασκευάσῃ πρὸς τὴν μουσικὴν ταύτην τῆς ψυχῆς, ἣ· ἐκαστον διάγραμμα εἶναι ἐν αἰσθημᾷ ἢ εἰς στεναγμὸς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκείνῃ, ἐν τοῖς μυχοῖς τῶν ἐρήμων, ἐξερπόμενον τοιοῦτοτρόπως ἐκ λίθων συσσωρευομένων ὑπὸ τῶν σεισμῶν, τῶν θαρβάρων καὶ τοῦ χρόνου. Εμείναμεν ὄλοι ἐκθαμβοὶ καὶ ἐκστατικοὶ, καὶ συνωδύσαμεν δι' ὄρμημάτων τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, τοῦ συλλογισμοῦ, τῆς προσευχῆς μας καὶ ὅλης τῆς ἐσωτερικῆς ἡμῶν ποιήσεως, τοῦς τόνους τῆς ἐρεῖας ἐκείνης ποιήσεως μέχρις οὗ συντελέσωσι τὴν μονότονον ἐπαφδὸν τῶν αἰ λιτανεῖαι, καὶ μέχρις ὁ τελευταῖος στεναγμὸς τῶν εὐσεβῶν ἐκείνων φωνῶν ἀποκαρῶθη εἰς τὴν συνειδημένην σιωπὴν τῶν παλαιῶν ἐκείνων ἐρείπιων.